

شیوه‌های مشابهت‌یابی و بررسی سرقت علمی مقالات

علی حمیدی

دانشیار گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی
دانشگاه علوم پزشکی بوشهر

مباحثی که در این کارگاه بحث خواهد شد:

□ سرقت علمی (Plagiarism)

□ انواع سرقت علمی

□ شناسایی سرقت علمی

□ تفسیر نتایج مشابهت یابی

□ استفاده از خدمات آنلاین و آفلاین مشابهت یابی

مقدمه

□ تعریف اخلاق: دسته‌ای از اصول یا نظامی از رفتار صحیح

□ چرا باید اخلاق در انتشار رعایت شود؟

- عدم رعایت اخلاق باعث هدر رفتن منابع پژوهش و زمان داوران می‌شود و فضای ارزشمند انتشار داده‌های علمی را محدودتر می‌کند و منفعتی برای کسی غیر از نویسنده ندارد.
- مسایل اخلاقی در مطالعات و انتشارات پزشکی اهمیتی دوچندان دارد، چرا که نتیجه آن مستقیماً بر انسان‌های در حال رنج تأثیر می‌گذارد. اخلاقیات در طول اجرا و گزارش تحقیق، داوری یک مقاله و استفاده از نتایج یک مقاله اهمیت دارد.
- هر نویسنده باید در تمام مراحل نگارش اطمینان حاصل کند که اصل صداقت رعایت شده است.

توجه: سؤرفتار چه عمدی و چه سهوی صورت گرفته باشد، نتیجه یکسانی در بر دارد. چرا که از نتیجه آن استفاده واحدی صورت خواهد گرفت.

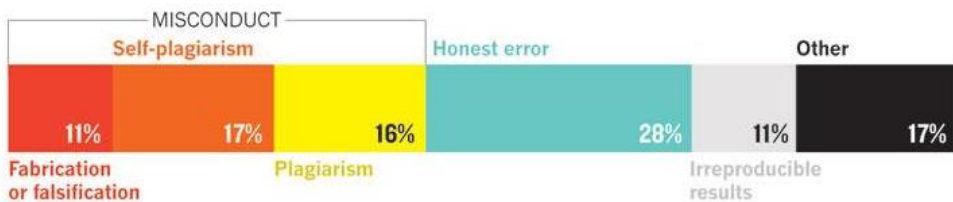
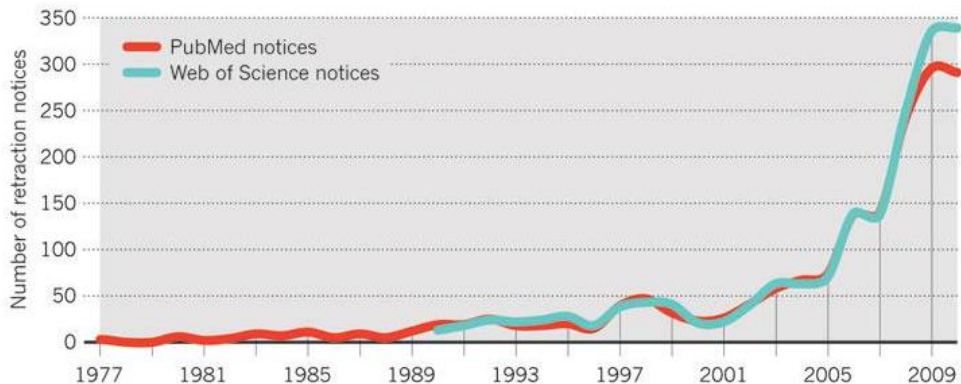
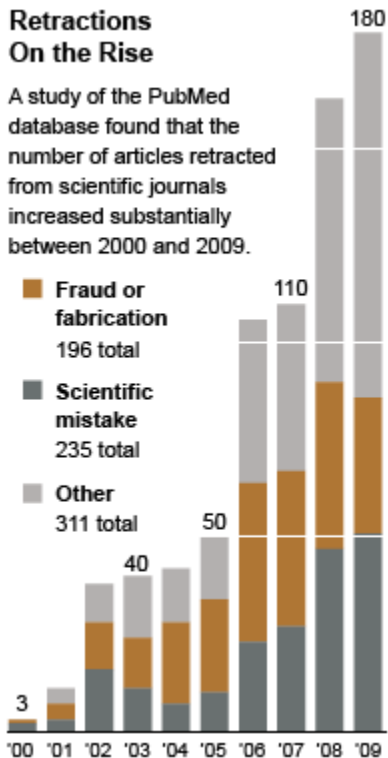

نتایج عدم رعایت اخلاق در پژوهش

Retractions On the Rise

A study of the PubMed database found that the number of articles retracted from scientific journals increased substantially between 2000 and 2009.

Ricahrd Van Noorden, *Nature* (2011) summarizing

Wager & Williams. *Journal Medical Ethics*
Why and how do journals retract articles?
An analysis of Medline retractions 1988-2008

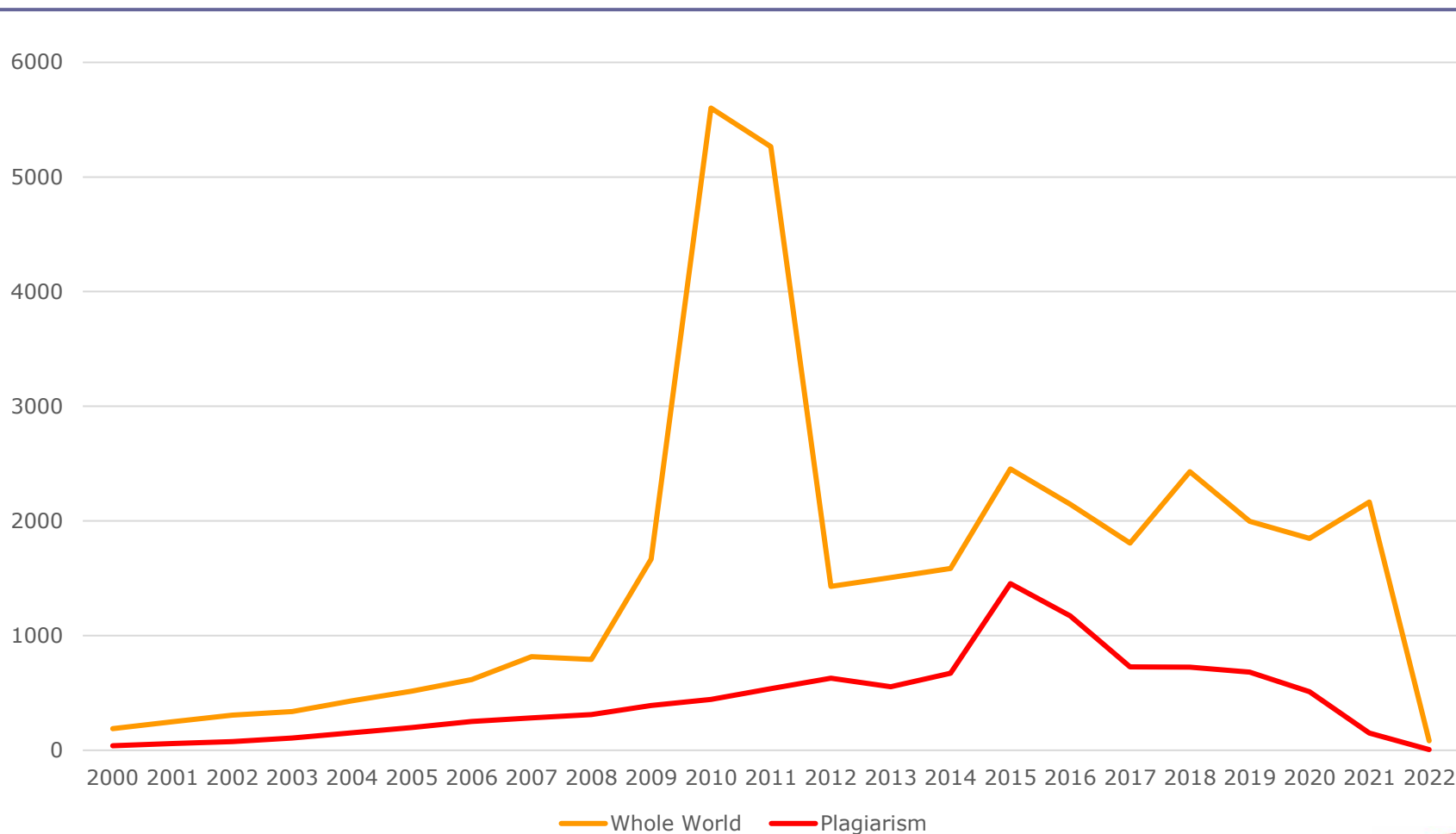
Carl Zimmer, *NYTimes* (2012) summarizing

Steen. *Journal of Medical Ethics*
Retractions in the scientific literature: is the incidence of research fraud increasing

مقالات سلب اعتبار شده در جهان و سهم سرقت علمی

سؤرفتار پژوهشی

□ داده‌سازی (Fabrication) شامل تولید داده یا یافته‌ها و ذخیره یا انتشار

آن‌هاست

□ تحریف داده (Falsification) شامل دستکاری مواد پژوهش، ابزارها یا

فرایندهای مختلف، تغییر یا حذف داده‌ها یا یافته‌ها به گونه‌ای است که

یافته‌های پژوهش نشانگر پژوهش انجام شده نباشند

□ سرقت علمی (Plagiarism) استفاده از ایده‌ها، فرایندها، یافته‌ها یا کلمات

دیگران بدون دادن استناد به آن‌هاست.

انسجام متون علمی

- انسجام درونی: روال منطقی نوشتار و ارتباط بین بخش‌های مختلف آن
- انسجام بیرونی: وجود همخوانی بین نتایج متون علمی که از طریق استناد فراهم می‌شود.

سرقت علمی

- تقلید کردن ایده، بخش‌هایی از متن افراد دیگر و استفاده از آن‌ها به شکلی که تصور شود به خود نویسنده اختصاص دارد.
- استفاده از ایده‌های منتشر شده و منتشر نشده دیگران بدون استناد دادن
- انتشار یک مقاله کامل با نویسندگان جدید

سرقت ادبی (Plagiarism)

Chambers Dictionary:

- نوعی دزدی که افکار و نوشته‌های دیگران را می‌دزدد و برای خودش جا می‌زند.
- سرقت علمی از واژه **plagiarius** به مفهوم دزدیدن گرفته شده است.
- بسیاری از مردم، سرقت علمی را کپی کردن متن دیگران تفسیر می‌کنند؛ این باعث شده که این مفهوم کم اهمیت جلوه داده شود. در واقع سرقت علمی نوعی تخلف پژوهشی است که در کنار مفاهیمی مثل داده‌سازی، تحریف داده و هر عملی که در چارچوبهای علمی نمی‌گنجد قرار می‌گیرد.

چرا سرقت علمی صورت می گیرد؟

- کمبود وقت
- ترس از شکست
- نقص دانش
- تأثیرگذاری بر دیگران
- تنبلی
- رقابت و فشار همکاران
- فشار برای انتشار مقالات
- نقص در مهارت‌های استناددهی
- مهارت کم در زبان انگلیسی

انواع سرقت علمی

- کپی و پیست
- سرقت پنهان: گرفتن متن و انجام تغییرات جزئی بدون دادن استناد به همه بخش‌هایی که از متون دیگر گرفته شده است.
- سرقت علمی ترجمه‌ای
- تکه‌تکه کاری یا میکروسرقت علمی: مشابهت‌های زیاد با درصد کم که در کل متن پراکنده شده‌اند. این موارد معمولاً شامل نویسندگانی می‌شود که زبان مادریشان انگلیسی نیست و قادر به نقل قول صحیح نیستند.
- سرقت علمی ساختاری: گرفتن ایده، ترتیب بحث‌ها، انتخاب نقل قول‌ها یا حتی پانویس‌ها

انواع سرقت علمی (... ادامه)

□ سرقت علمی استعاری: استعارات برای روشن کردن بحث یا ایده به کار می رود. بنابراین استعاره از بخش های مهم سبک نوشتاری یک نویسنده هستند

□ سرقت علمی ایده: کپی کردن ایده نوآورانه یا راه حل ارائه شده توسط نویسنده یک متن، در شرایطی که خود فرد قادر به ارائه ایده یا راه حل نباشد.

□ میانبر زدن: استفاده از رفرنس های یک مقاله بدون مطالعه این منابع

□ استناد به مقالات خیالی

□ سرقت علمی شخصی: استفاده از اثر قدیمی برای خلق اثر جدید

انواع سرقت علمی (... ادامه)

- سرقت علمی موزاییکی: گرفتن محتوا از منابع مختلف و بازنویسی جملات، جاگذاری کلمات و استفاده از مترادف‌ها و مانند آن بدون استناد دادن به منبع یا منابع اصلی
- سرقت علمی هیئت تحریریه: استفاده از مقالات سابمیت شده و انتشار مقاله بر مبنای این مقالات
- سرقت علمی غیر عمدی: ناآگاهی از اطلاعات منتشر شده؛ این در حالی است که بررسی داده‌های موجود از وظایف اولیه نویسنده است.

سطح بندی سرقت علمی (IEEE)

- سطح ۱: کپی بدون اجازه نعل به نعل یک مقاله یا بخش عمده‌ای از یک مقاله (بیش از ۵۰ درصد)
- سطح ۲: کپی بدون اجازه بخش عمده‌ای از یک مقاله (کمتر از ۵۰ درصد)
- سطح ۳: کپی بدون اجازه بخش‌هایی از یک مقاله در حد پاراگراف، جمله یا اشکال
- سطح ۴: کپی بدون اجازه صفحات یا پاراگراف‌ها به صورت بازنویسی شده ناصحیح
- سطح ۵: کپی با اجازه بخش عمده‌ای از یک متن بدون مشخص کردن دقیق بخش کپی شده با استفاده از گیومه

مواد مشمول سرقت علمی

□ محتوای:

- مقالات
- کتاب‌ها
- وبسایت‌ها و وبلاگ‌ها
- پژوهش‌های منتشر نشده
- تصاویر
- نمودارها
- فیلم‌ها
- ...

اجتناب از سرقت علمی

□ نحوه اجتناب از اتهام سرقت علمی:

■ دادن استناد

■ ارائه برداشت از متن مورد استفاده

■ استفاده از گیومه برای نقل قول مستقیم به همراه استناد

شناسایی سرقت علمی

□ استفاده از موتورهای جستجو

□ بهره‌گیری از خدمات مشابهت‌یابی مثل:

Online: Grammarly, ProWritingAid, Duplichecker, Quetext, SmallSEO Tools, Paperrater, Copyleaks, Copyscape, DMCA Scan, Plagiarismcheck.org, Plagiarisma.net, Plagium, Plagtracker, WebConf tool, Dustball, Wordpress-plugin, ...

Offline: Plagiarism Checker X, Plagiarisma, CopyLeaks, ...

تفسیر نتایج مشابهت یابی

□ درصد بالا در نرم افزارهای شناسایی سرقت علمی، می تواند نشانگر دو چیز باشد:

1. نقل قول قابل توجه از یک متن
2. ترکیبی از نقل قول های کوتاه تر از منابع متعدد

تفسیر نتایج مشابهت‌یابی

- بخش‌های مختلف مقاله، از نظر تکرار مطالب اهمیت یکسان ندارند. مثلاً در بخش مرور نوشتارها و روش‌شناسی درصدها بالاتر قابل قبول هستند اما در بخش بحث و به ویژه نتیجه‌گیری حتی درصدهای کم هم نیازمند توجهند.
- نقل قول ضعیف و آوردن کلمات متن اصلی باعث بالا رفتن درصد مشابهت می‌شود.
- اصطلاحات استاندارد در هر رشته وجود دارند. علاوه بر آن، در بخش روش‌شناسی نیز عبارات و اصطلاحاتی هستند که قابل تغییر نیستند. این موارد باید تک به تک مورد بررسی قرار گیرند.

تفسیر نتایج مشابهت‌یابی

1. اگر مثلاً ۴۰ درصد بود، اما شامل ۴۰ تا ۱ درصد بود، مشکلی نیست. اما اگر ۲ تا ۲۰ درصد بود، حتماً نیازمند بازبینی و حتی بازنویسی است
2. لازم است لینک هر مدرکی که به عنوان همانند معرفی شده است، بررسی شود و پس از یافتن متن کامل، چک شود که در پایگاه‌های preprint مثل research square, university repositories, arXiv و مانند آن هستند یا خیر.
3. منابع مدرک باید چک شوند. آیا به منابعی که به عنوان همانند اشاره شده است، ارجاع مناسب داده شده است؟
4. استفاده صحیح از گیومه
5. مقالات مروری معمولاً در همانندی بیشتری نسبت به سایر مقالات دارند. اما این مقالات و بخش بحث مقالات پژوهشی، لازم است ورای نقل قول‌های مستقیم، از زبان نویسنده باشند.

- محققان باید هر بخش رنگی شده را به شرح زیر بررسی کند:
- آیا به همه متون داخل گیومه به درستی استناد داده شده است؟
- آیا همه گیومه‌ها به منابع صحیح مرتبط شده‌اند؟
- آیا مجاز به استفاده از متون هستیم؟

References:

- Bahadori M, Izadi M, Hoseinpoufard M. Plagiarism: Concepts, factors and solutions. *Journal Mil Med.* 2012 Oct 19;14(3):168-77.
- Maurer HA, Kappe F, Zaka B. Plagiarism-A survey. *J. Univers. Comput. Sci.*. 2006 Aug;12(8):1050-84.
- Awasthi S. Plagiarism and academic misconduct: A systematic review. *DESIDOC Journal of Library & Information Technology.* 2019 Mar 1;39(2).
- Albluwi I. Plagiarism in programming assessments: a systematic review. *ACM Transactions on Computing Education (TOCE).* 2019 Dec 9;20(1):1-28.
- Jereb E, Perc M, Lämmlein B, Jerebic J, Urh M, Podbregar I, Šprajc P. Factors influencing plagiarism in higher education: A comparison of German and Slovene students. *PloS one.* 2018 Aug 10;13(8):e0202252.
- Uzun AM, Kilis S. Investigating antecedents of plagiarism using extended theory of planned behavior. *Computers & Education.* 2020 Jan 1;144:103700.
- Foltýnek T, Dlabolová D, Anohina-Naumeca A, Razi S, Kravjar J, Kamzola L, Guerrero-Dib J, Çelik Ö, Weber-Wulff D. Testing of support tools for plagiarism detection. *International Journal of Educational Technology in Higher Education.* 2020 Dec;17(1):1-31.

Plagiarism in a published article DOI: <https://doi.org/10.24318/cope.2019.2.2>
<https://publicationethics.org/>

